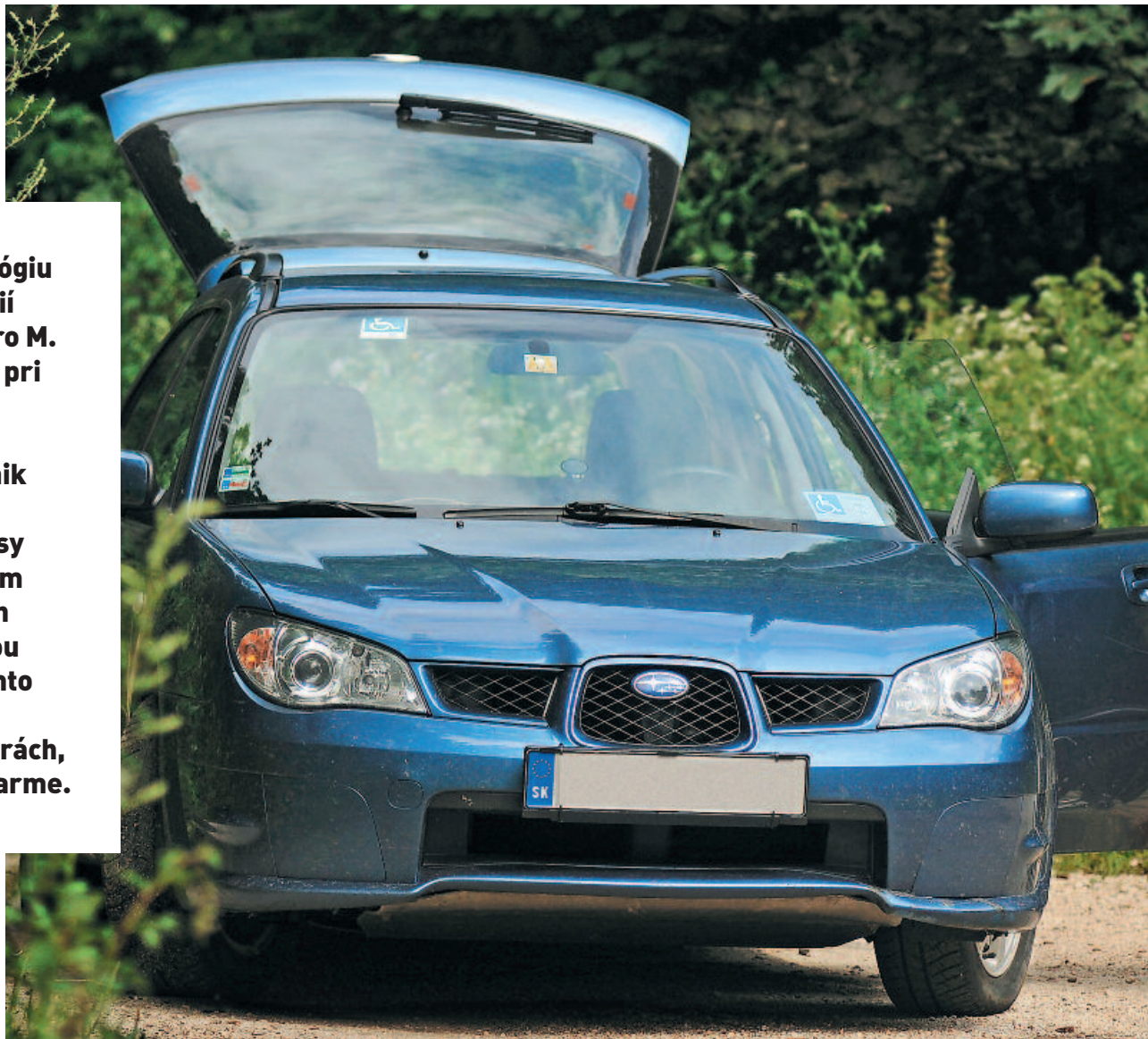

Zlaté srdce

Foto: Milan David

Jedinečnú technológiu tónovania fotografií zlatom si zvolil Yaro M. Kupčo pre výstavu pri príležitosti svojho životného jubilea. Čerstvý päťdesiatnik a večný optimista nezanevrel na krásy života ani po ťažkom úraze. Zvečňuje ich klasickou technikou a má úspech: v tomto roku vystavoval v Piešťanoch, v Tatrách, ale i v talianskej Parme.

A Ako sa dostane slovenský fotograf k autorskej výstave v Taliansku?

Musí byť veľmi dobrý alebo mať veľmi veľa šťastia. U mňa je to asi ten druhý prípad ☺. V Taliansku žije jeden veľmi bohatý pán a je mecenášom umenia. Sponzoruje spevokol v Parme, ktorý má celoeurópsky ohlas, a chodíva na liečenie do Piešťan. V Piešťanoch je tiež výborný spevokol. Ten pán ním bol veľmi nadšený, takže vznikla družba. A v talianskom spevokole je Ninetto Campanini, extrémne vitálny a agilný, ktorý mimo iného aj fotografuje a venuje sa dobročinnosti. Zhodou okolností som mal výstavu v čase, keď tu spievali. Ninetto ju videl a bol z nej uveličený. Rozhodol sa dostať fotografie do Talians-

ka a nakoniec sa to podarilo. Výstava sa konala v krásnej starej citadele zo 16. storočia, ktorá sa využíva ako kultúrna ustanovi-zeň.

Aké boli reakcie Talianov na vaše fotografie?

Taliani sú veľmi živí, reagujú a vypytujú sa. U nás sa ľudia ako-by hanbili opýtať. Vystavoval som niektoré zlatom tónované fotografie, takže hneď videli, že je to niečo iné. O techniku sa zaujímala mladučká študentka, ale aj potetovaný punker s piercingami a s uchom vyťaháňm ako domorodci v Afrike. Najskôr som si myslel: „Ide mi to tu celé postriekať sprejom?“ Zlato na fotografiách totiž ešte nevideli. Ak ho odfotíte, zоста-

ne tam iba niečo žlté. Zlato je totiž aj o pocite. A ten na fotografiách bol.

Bola výstava v Taliansku pre vás špecifická z hľadiska výberu fotografií?

Vystavoval som aj fotografie kôpok sena, z ktorých boli Taliani doslova uveličení. U nás sa robia zo slamy len kotúče, a v Taliansku sa robia už 50 rokov. Takže len tí najstarší si z detstva kôpky sena pamätali. Pýtali sa, kde sa dajú na Slovensku vidieť. Pri fotografiách mám aj cenovky, no Ninetto mi vravel, že v Taliansku fotku nepredám. Taliani kupujú maľby či grafiky, ale nevidia rozdiel medzi fotografiou a plagátom. Ale ja som jednu

fotku predal, a išlo práve o kôpky sena. Ninetto mi potom povedal: „Už 30 rokov organizujem výstavy, ale si prvý, komu sa podarilo prediť fotku.“

Talianom ste na vernisáži ponúkali parenice. Ako ste na túto myšlienku prišli?

Keď mal Ninetto výstavu v Piešťanoch, podával taliansky syr. Ja som rozmýšľal, že prinesiem bryndzu a pripravím nátierku. Konzultoval som to však s kamarátkou, ktorá žila 15 rokov v Taliansku, a tá mi poradila parenice. Parenica má totiž to čaro, že ju môžete postupne odbaľovať. Nakúpil som teda minipareničky a demänovku. Mali jednoznačný úspech. Samozrejme, aj Taliani pripravili hostinu, nechýbalo prosciutto a parmezán. Večer sme ich začali ponúkať demänovkou: niektorí uprednostnili talianske víno, iní cuckali, ale jeden z hostí pohárik aj s obsahom nenápadne pustil do smetného koša ☺.

Technika tónovania fotografií zlatom je vašou originálnou myšlienkou?

To nie, vznikla už v roku 1842. Klasická technika spočíva v tom, že sa halogenit striebra vystaví svetlu a sčernie. Ja dokážem rozpustiť zlato vo vode. Keď dám fotografiu do zlatého roztoku, zlato ako ušľachtilejší kov automaticky vytlačí striebro a navyše sa namiesto neho. Nie je to fyzikálny proces ako pozlacovanie sošiek, ale chemický.

To však musí byť poriadne drahé.

Treba sa nejako odlíšiť - ak chce človek uspieť, musí byť originálny. A to je aj finančne náročné. Keď som sa už do toho pustil, nechal som si urobiť ručne vyrábaný 440-gramový papier v manufaktúre vo Veľkých Losinách na Morave, zložený zo 60 % bavlny a 40 % ľanu. Dôvodom je, že ho namáčam tri až päť hodín vo vode a v chemikáliách. Bežný papier sa tu rozpadne za dve minúty. Fotografie som potom lepil na duralový plech, za ktorý som dal vyše tisíc eur. Musel mať hrúbku 3 mm, lebo dvojmilimetrový plech pnutie papiera po nalepení zohlo! Lep musel byť pH neutrálny, ten som zohnal od pražskej firmy, ktorá sa zaoberá reštaurátorstvom. Výroba jednej fotografie tak trvala zhruba štyri dni. Výsledkom je ich vysoká trvanlivosť. Tvrdím, že vydržia až dve storočia.

Päťdesiat zlatom tónovaných fotografií ste vystavili v Piešťanoch pri príležitosti vašej päťdesiatky. Aký bol ohlas na takéto unikátne dielo?

Tak vzhľadom na to, že na vernisáži boli okrem rodiny najmä blízki priatelia, tak tí samozrejme pochvália ☺. Knihu návštev som ešte nečítal, takže neviem, čo mi tam návštevníci napísali, ale myslím, že ohlasy boli dobré. Veď už len to, že mi robil kurátora PhDr. Marián Pauer, o niečom hovorí...on

Zlaté tónovanie je neporovnateľne pôsobivejšie na origináloch ako na týchto reprodukciami. Skúste sami, aký pocit vo vás zanechajú naživo.

„Žijem bez televízora a rádia, noviny nečítam. Stadiaľ ide len zloba, hnev a agresivita.“

Páka napravo od volantu ovláda brzdu, plyn sa pridáva stláčaním kruhu na volante, ktorý je cez servomotor prepojený s akcelerátorom. Páka vľavo od volantu je priamo napojená na plynový pedál.

robit takmer všetky Martinčekove knihy. Ako sa vyjadril, ide s pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou o svetový unikát. A samozrejme s Talianskom to porovnávať nemôžem, veľmi častá otázka návštevníkov bola, či tá cena je v korunách alebo v eurách...typické Slovensko.

Čo fotíte najradšej?

Som fotograf prírody, krajinkár. Z detstva si pamätám, ako sme v prvý júlový týždeň chodili kosiť lúky pod Kriváňom. Boli tam stovky senníkov, tisíce kôpok sena. Pripadalo mi to úplne všedné. No asi pred tromi rokmi som si uvedomil, že kým kôpky sena sa ešte dajú nájsť, panákov z obilia nájdete na Slovensku – a tým aj na svete – len na zhruba dvanástich políčkach. Všetky obrábajú vyše sedemdesiatroční gazdovia, s ktorými panáci skončia. Nafotiť to je mojou prioritou na nasledujúce dva roky. Sám vidím, ako ubúdajú.

Pri fotografovaní používate zvláštnu techniku. Môžete povedať, o čo ide?

Nie je zvláštna, je to tá najjednoduchšia, najstaršia a najobyčajnejšia technika, s ktorou sa fotilo pred sto rokmi. Ak neberieme do úvahy človeka, jeho oko a srdce, tak z hľadiska techniky závaží okrem objektívu jediná vec: veľkosť negatívu. Čím je väčší, tým je fotka krajšia. Už to začína byť o pocite. Aj hudobníci s absolútnym sluchom počúvajú LP platne, nie cedéčka. Podobne je to s digitálom: má pravidelné zrno, kým negatív nepravidelný. Túto nepravidelnosť síce voľným okom nevidíme, ale cítime ju. Mám dva fotoaparáty: 40-ročný Linhof Kardan, ktorý je po technickej stránke svetovou špičkou. Druhý, Mamiya 645, je na zvitkový film, ktorý má trikrát väčšiu plochu ako kinofilm.

Aký je váš názor na digitálnu fotografickú techniku?

Sú to dve cesty vyjadrenia, ktoré idú nezávisle od seba, majú svoje opodstatnenie i využitie. Je to podobné ako grafika a olejomalba. Reportáže alebo katalógy sa bez digitálu neza-

bídu. Niektoré galérie však žiadajú vyslovene klasickú fotografiu, ktorá sa berie ako originál. Pri mojej technike neexistuje, aby som urobil dve rovnaké fotky. Nedokážem to, je tam veľa premenných, stačí, aby som ju dal ako druhú do vývojky či nechal ju o desať sekúnd dlhšie v tónovači. Na digitálnu fotku na vyše zlato nijako nedostanete.

Aký máte vzťah k modernej technike ako takej?

Najväčším hororom je pre mňa prečítať návod na obsluhu. Po dvoch stranách to vzdávam a čo nedokážem intuitívne urobiť sám, nemám čas a chuť sa učiť. Aj mobilné telefóny si kupujem stále od tej istej značky, pretože intuitívne viem, ako s nimi pracovať, pričom sa vždy naučím nové funkcie. Žijem bez televízora a bez rádia, nečítam ani noviny. Stadiaľ ide len zloba, hnev a agresivita. Ak chcem vidieť dobrý film, idem do kina. Na internete chodím na stránky, ktoré ma zaujímajú: potrebujem poznať počasie, aby som vedel, či pri fotení v Terchovej budú obláčiky, alebo navštevujem fotostránky.

Jazdíte na Subaru Impreza. Aká bola motivácia na jeho obstaranie a ako vám slúži?

Bolo to jednoduché: zobral som si nemecký motoristický časopis, kde boli štatistiky spoľahlivosti áut. Čo bolo na prvom mieste, to si bolo treba kúpiť (úsmev). Mal som iba dve podmienky: automatickú prevodovku a pohon všetkých kolies. Pá-

Dospel som do štádia vnútorného pokoja, kedy dokážem rozlišovať dôležité veci od nedôležitých. Tie nepodstatné ma už netrápia.

Hoci zvonku vyzerajú zadné dvere Imprezy úplne štandardne, sú uchytené na jedinom robustnom ramene. Umožňujú tak naložiť vozík dozadu bez zložitého posúvania auta.

čil by sa mi aj Forester, ale auto využívam aj na jazdy do mesta a nakladať a vykladať vozík z Forestera by asi bolo dosť náročné. Pri fotení chodím aj po takých terénoch, kde ma varujú: „Tam nechod, ani so Suzuki Jimny som tam neprešiel!“ A ja som prešiel. To bolo v Zákamennom, kde boli v blate obrovské kofaje od traktora. Boli tam kôpky sena, tak som tam jednoducho išiel. Jazdím do lesov, kde sú také úzke cesty, že sa tam nedá otočiť a musím pol kilometra cúvať – a to nie je jednoduché, keď je cesta od auta širšia o päť centimetrov.

Ako máte upravené ovládanie auta?

Pravou rukou ovládam páku s priamym prevodom na pedál brzdy. Plyn mám dvojitý: kruhom na volante pridávam, je tam servomotor, ktorý ťahá plynový pedál. Na ľavú ruku mám páčku, ktorá je mechanicky prepojená s pedálom. Tieto dva ovládače striedam jednak kvôli únave a oddychu rúk, ale aj preto, že servomotor nie je až taký citlivý. Pri jemnom cúvaní v meste využívam priamu páku, na diaľnici sa jednoducho opriem o volant a tlačím.

Všimol som si aj špeciálne uchytenie zadných dverí, s akým som sa ešte nestretol. Na čo slúži?

Nemusím nakladať vozík komplikovane, posúvať auto dopredu a potom dozadu, ale jednoducho na mieste si vozík poza chrbát vtiahnem na miesto zadného sedadla. Dvere mi robili v Čechách, na Slovensku totiž funguje princíp „na všetkom zaradiť“, a nech je vodič rád, že mu to vôbec urobíme. V Čechách robí úpravy chlapec, ktorý je sám na vozíčku. Je strojár a technik, má to vymyslené geniálne.

Máte veľa aktivít, vystavujete, vyrábate fotografie, pripravujete ďalšiu knihu, veľa cestujete. Dá sa to všetko zvládnuť pri súčasných podmienkach na Slovensku?

Je jasné, že z predaja fotiek sa vyžiť nedá. Pri ich výrobe mi pomáha občianske združenie Foto Art Nature, ktoré má v programe udržiavanie kultúrneho dedičstva. O príspevky z eurofondov či od štátnych inštitúcií nežiadam, nechcem sa nikomu zaväzovať. Na druhej strane, nemám veľké nároky. Cestovanie ma stojí akurát výdavky na benzín. Z domu si vždy beriem konzervy a varič, aj za Severným polárnym kruhom som spal v spacáku na zemi. Už som dospel do štádia vnútorného pokoja, kedy dokážem rozlišovať dôležité veci od nedôležitých. To vie v dnešnej dobe málokto. Tiež netvrdím, že to dokážem dokonale, ale nepodstatné veci ma už netrápia.

Doplňková výbava: Motor Imprezy chráni poriadne hrubý duralový kryt, vyrobený na mieru. Početné škrabance sú pamiatkou na výjazdy do terénu.